

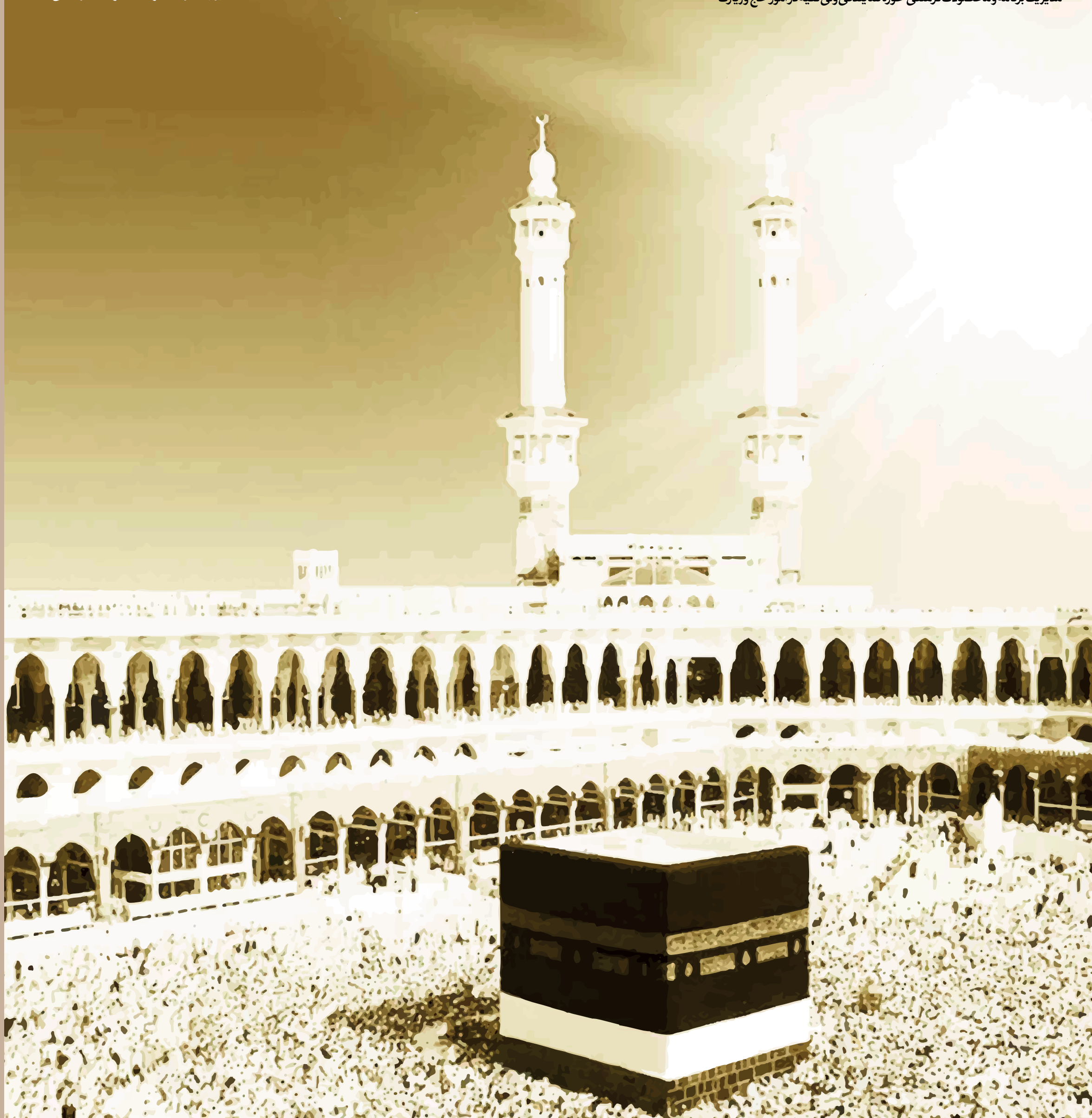
حوزه نمایندگی ولی فقیه در امور حج و زیارت

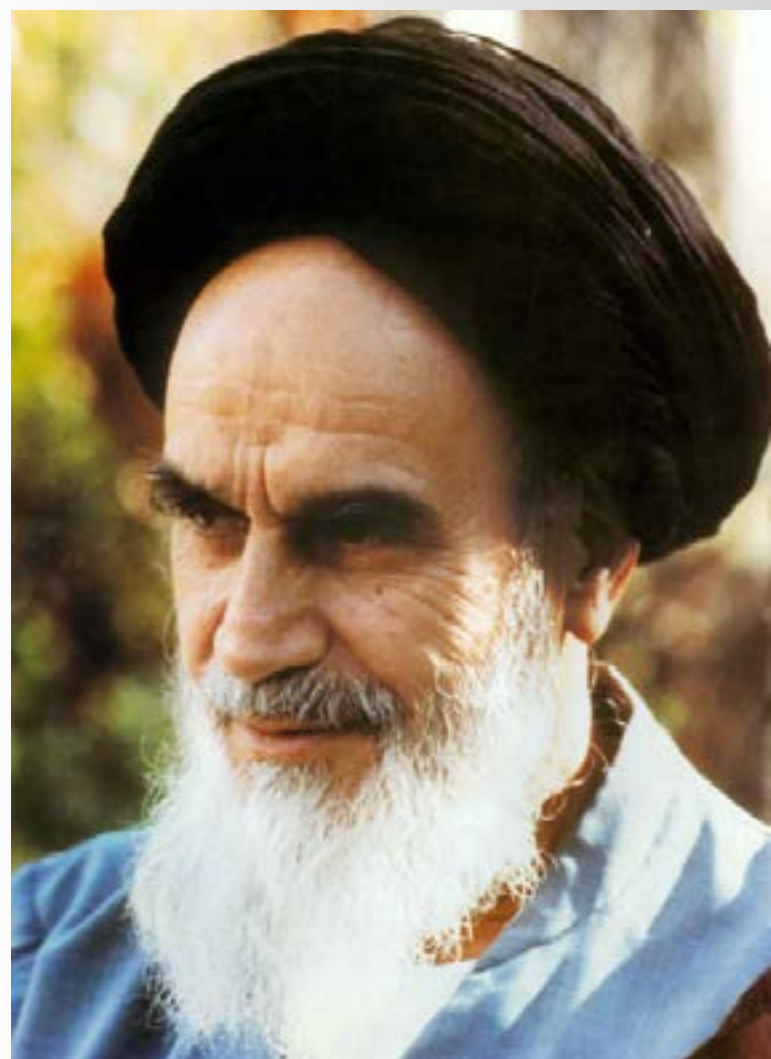
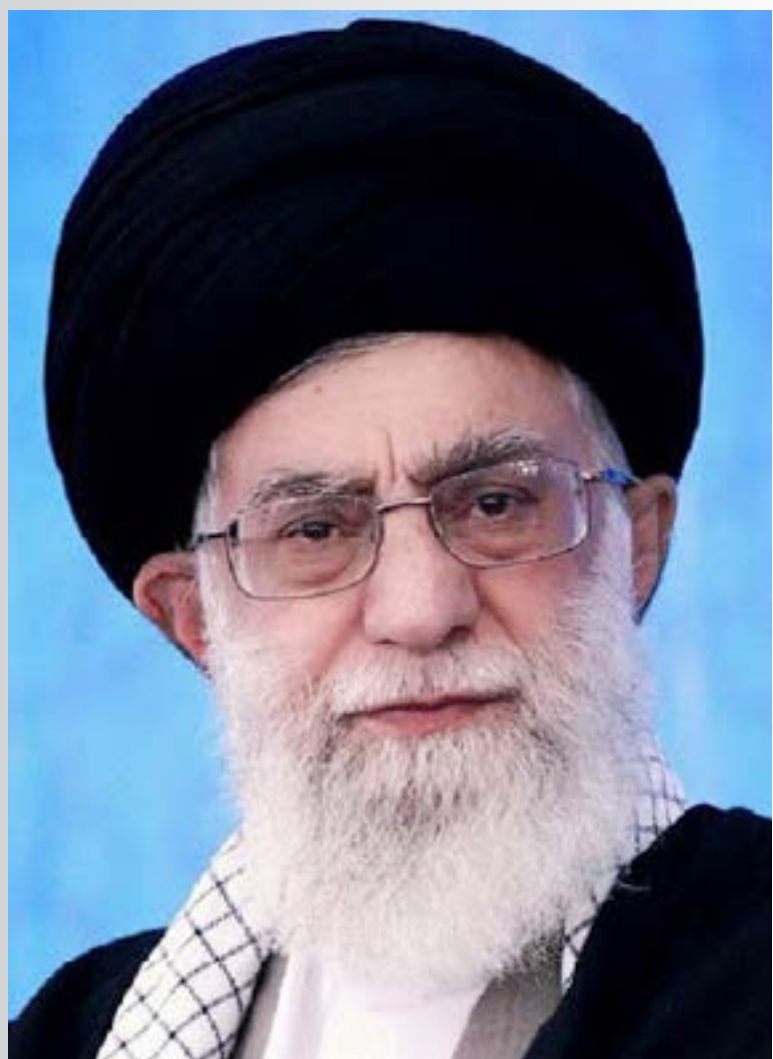
معاونت فرهنگی

مدیریت برنامه و محصولات فرهنگی

ضيافت خلیل

ضيافت خلیل | شماره نهم | سال دوم | ربيع الثانی ۱۴۴۳ هـ ق | آذر ۱۴۰۰ هـ ش
مدیریت برنامه و محصولات فرهنگی حوزه نمایندگی ولی فقیه در امور حج و زیارت

حج، از این جهت، استثنایی و بی‌همتاست که در آن، هم دل‌ها و جان‌ها صیقل می‌یابد و یکایک حاجیان به قدر همت و ظرفیت خود از این باران رحمت، برخوردار می‌شوند و هم شخصیت کلان امت اسلامی که از ملت‌ها و نژادها و اقلیم‌ها و فرهنگ‌ها تشکیل شده است، می‌تواند در آن به انسجام و شجاعت و بیداری و خودآگاهی بیشتر نایل آید و این، نیاز بزرگ امروز دنیای اسلام است.

حج برای نزدیک شدن و اتصال انسان به صاحب خانه است و حج تنها حرکات و اعمال و لفظ‌ها نیست و با کلام و لفظ و حرکت خشک، انسان به خدا نمی‌رسد. حج کانون معارف الهی است که از آن محتوای سیاست اسلام را در تمامی زوایای زندگی باید جستجو نمود.

پیام به حجاج بیت‌الله الحرام، ۸ بهمن ۱۳۸۲

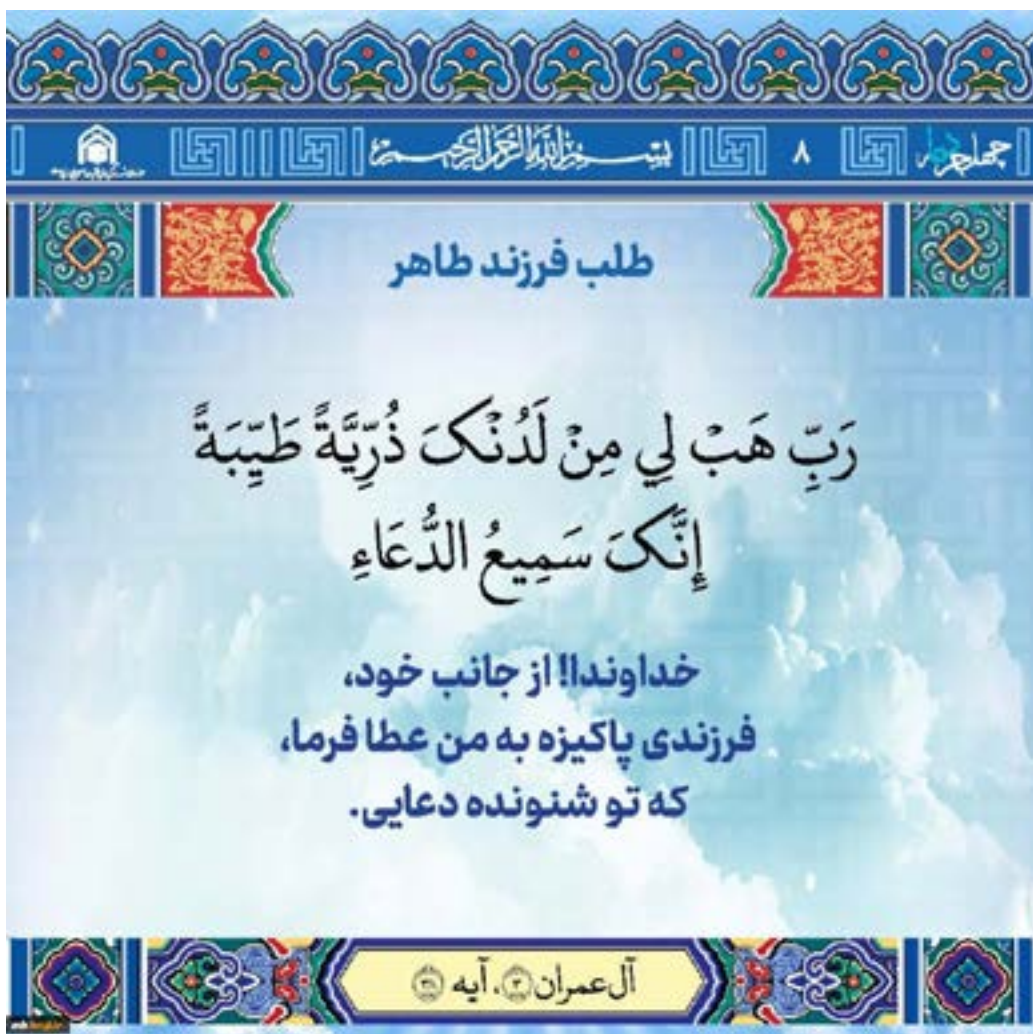
صحیفه امام، ج ۲۱، ص ۷۷ و ۷۸

فهرست

- ٤ طلب فرزند طاهر (شرحی بر ادعیه قرآنی)
- ٥ برزخ برای اولیاء الهی مانع از توجه و تصرف نیست (سلسله مباحث شفاعت)
- ٦ تفسیر و شواهد قرآنی مسئله حج در اندیشه مقام معظم رهبری حفظه الله
- ٧ اخلاق حاجی (روایتی از امام باقر علیه السلام)
- ٧ آشنایی با منا
- ٨ اهمیت طواف کعبه (آشنایی با اسرار طواف)
- ٩ معرفی کتاب «حج در آینه تاریخ»

چهارچرخ

طلب فرزند طاهر

مریم مشاهده کرد، لذا باید گفت منظور از ذریه طیبه، فرزندی بوده که نزد خدا کرامتی شبیه به کرامت مریم و شخصیتی چون او داشته باشد، و به همین جهت است که خدای تعالی عین همین درخواست را درباره اش مستجاب نمود، یحیی علیه السلام را به او بخشید که شبیه ترین انبیا به عیسی علیه السلام است و جامع ترین پیغمبری است که همه صفات کمال و کرامت های موجود در مریم و عیسی را واجد بود، و به خاطر همین جامعیت فرزند زکریا بود خدا او را یحیی نامید و درباره اش فرمود: **مُصَدِّقًا بِكَلِمَةٍ مِنَ اللَّهِ وَ سَيِّدًا وَ حَصُورًا وَ نَبِيًّا مِنَ الصَّالِحِينَ** و این صفات نزدیک ترین صفات است برای انسانی که شبیه به مریم و فرزندش عیسی علیه السلام باشد. (ترجمه تفسیر المیزان، ج ۳، ص ۲۷۵)

گفته می شود، این واژه هر چند در اصل، معنی جمعی دارد، ولی بر مفرد هم اطلاق می گردد. ضمناً «طیبه» به صورت مؤنث آمده با اینکه حضرت زکریا تقاضای پسر کرده بود، این به خاطر مراعات ظاهر لفظ «ذریه» است. تفسیر (نمونه، ج ۲، ص ۵۳۳)

طیب هر چیز، آن چیزی است که برای چیز دیگر سازگار و در برآمدن حاجت آن دخیل و مؤثر باشد. یکی از مشتقات کلمه «طیب» (بر وزن سب) است که به معنای عطر پاکیزه است، پس ذریه طیبه آن فرزند صالحی است که مثلاً صفات و افعالش با آرزویی که پدرش از یک فرزند داشت مطابق باشد.

انگیزه زکریا از اینکه گفت: **رَبِّ هَبْ لِي مِنْ لَدُنْكَ ذُرِّيَّةً طَيِّبَةً** این بود که در این درخواست، کرامتی بود که از خدای تعالی در باره خصوص

در فصل پیری، میوه فرزند بر شاخسار وجودش آشکار شود، به همین دلیل هنگامی که مشغول نیایش بود از خداوند تقاضای فرزند کرد، و آن گونه که قرآن می گوید: «در این هنگام زکریا پروردگار خویش را خواند و گفت: پروردگارا! فرزند پاکیزه ای از سوی خودت به من (نیز) عطا فرما که تو دعا را می شنوی و اجابت می کنی».

در این موقع فرشتگان هنگامی که او در محراب ایستاده و مشغول نیایش بود، وی را صدا زدند که خداوند تو را به یحیی بشارت می دهد، در حالی که کلمه خدا (حضرت مسیح) را تصدیق می کند و آقا و رهبر خواهد بود و از هوی و هوس برکنار و پیامبری از صالحان است.

«ذریه» در اصل به معنی فرزندان کوچک است، گاه به اولاد بزرگ نیز

این آیات گوشه ای از زندگی پیامبر الهی، زکریا علیه السلام را در ارتباط با ماجرای حضرت مریم علیه السلام بیان می کند.

همسر زکریا و مادر مریم خواهر یکدیگر بوده و هر دو در آغاز، نازا بودند. هنگامی که مادر مریم از لطف پروردگار، صاحب چنین فرزند شایسته ای شد و زکریا اخلاص و سایر ویژگی های شگفت آور او را دید، آرزو کرد که او هم صاحب فرزندی پاک و باتقوا همچون مریم شود، فرزندی که چهره اش آیت و عظمت خداوند گردد، و با اینکه سالیان درازی از عمر او و همسرش گذشته بود و از نظر معیارهای طبیعی بسیار بعید به نظر می رسید که صاحب فرزند شود، ولی ایمان به قدرت پروردگار و مشاهده وجود میوه های تازه در غیر فصل، در کنار محراب عبادت مریم، قلب او را البریز از امید ساخت که شاید

سلسه مباحث توسل، قسمت ششم

برزخ برای اولیاء الهی مانع از توجه و تصرف نیست

در قسمت های قبل مفاهیم توحید، شرک و توسل تعریف و تفاوت آنها بیان شد. در ادامه با طرح سؤال و شبهه اساسی «آیا هر نوع توسل و استفاده از وسائط شرک است یا خیر؟» پاسخ هایی با بهره گیری از آیات قرآن و روایات ارائه گردید:
توسل شرک نیست؛ مرگ پایان زندگی نیست؛ توسل ریشه در قرآن و حدیث دارد ...
ادامه ...

عده ای بر این باورند که میان ما و افرادی که از جهان رخت بر بسته اند، حائل وجود دارد که مانع از ارتباط ما با آنان می شود، به گواه آیه شریفه قرآن در سوره مومنون چنین باوری نادرست است. خداوند در این مورد درباره برزخ سخن می گوید که در لغت عرب به معنی حائل و مانع است، ولی این مانع مربوط به بازگشت مجدد رفتگان، به حیات دنیوی است، نه مانع از ارتباط با آنان، شاهد این مطلب در سوره مؤمنون (۲۳)، آیه ۹۹ و ۱۰۰ آمده است: «حَتَّىٰ إِذَا جَاءَ أَحَدَهُمُ الْمَوْتُ قَالَ رَبِّ ارْجِعُونِ* لَعَلِّي أَعْمَلُ صَالِحًا فِيمَا تَرَكْتُ كَلَّا إِنَّهَا كَلِمَةٌ هُوَ قَائِلُهَا ...».

«تا آنگاه که مرگ یکی از ایشان فرا رسد می گوید: پروردگارا! مرا به دنیا بازگردان، باشد که من در آنچه که وانهاده ام، کار نیکی انجام دهم. [خطاب می رسد:] هرگز چنین نیست، این سخنی است که او گوینده آن است...» با توجه به این که

و یا فقدان قوه شنوایی نیست، زیرا مشرکان همگی دارای این قوه بودند، بلکه وجه شبه چیز دیگری است و آن نفی سودمند بودن است، یعنی همان طور که دعوت میت به ایمان و عمل صالح سودی نمی بخشد و زمان عمل سپری شده است، دعوت مشرکان نیز برای آنان سودی ندارد.^۳

هم چنین می توان گفت که: آیات مورد بحث سخن از عدم درک مردگان به طور عادی و طبیعی می گوید، اما روایت جنگ بدر که رسول خدا با مشرکان کشت شده سخن گفتند و یا تلقین میت و یا ارتباط اولیاء الهی و شهداء با عالم دنیا مربوط به شرائط فوق العاده است که خداوند سخنان پیامبرش را به طور فوق العاده به گوش آن مردگان می رساند و یا مرده تلقین را می فهمد و یا به جهت مقام بلند اولیاء الهی ارتباط با دنیا باقی می ماند و حتی تعبیر «احیاء» و زندگان درباره آنها به

۱. سوره نمل (۲۷)، آیه ۸۰: «إِنَّكَ لَا تَسْمِعُ الْمَوْتَىٰ وَلَا تَسْمِعُ الصُّمَّ الدُّعَاءَ إِذَا وَلَّوْا مُدْبِرِينَ». مسلماً تو نمی توانی سخت را به گوش مردگان برسانی، و نمی توانی کران را هنگامی که روی برمی گردانند و پشت می کنند فراخوانی.

۲. سوره فاطر (۳۵)، آیه ۲۲: «وَمَا يَسْتَوِي الْأَحْيَاءُ وَلَا الْأَمْوَاتُ إِنَّ اللَّهَ يُسْمِعُ مَن يَشَاءُ وَمَا أَنْتَ بِمُسْمِعٍ مَّن فِي الْقُبُورِ». و مردگان و زندگان یکسان نیستند! خداوند پیام خود را به گوش هر کس بخواهد می رساند، و تو نمی توانی سخن خود را به گوش آنان که در گور خفته اند برسانی.

۳. شاگرد ابن تیمیه، ابن قیم جوزی، در کتاب خود «الروح» هر دو آیه را همین گونه تفسیر نموده است.

۴. تفسیر نمونه، ج ۱۸، ص: ۲.

عکس از حسین شفیع زاده، اولین جشنواره لحظه‌های ماندگار، حج سال ۱۳۹۶

تفسیر و شواهد قرآنی مسئله حج در اندیشه مقام معظم رهبری حفظه الله مضمون سیاسی حج، بخش پنجم

جوامع اسلامی که غالباً با ابتکار قدرت‌های ضد اسلامی و به کمک تبلیغات و رسانه‌های آنان و غیر آن انجام می‌گیرد در خطر است، و دنیای آنان به وسیله سلطه روزافزون استکبار بر امور کشورهای اسلامی و فشار و دشمنی مضاعف بر هر دولت یا گروهی که بخواهد افکار را به سوی حاکمیت واقعی اسلام و استقلال و اقتدار ملت‌های مسلمان متوجه کند، و البته جلودار این تهاجم همه جانبه به اسلام، شیطان بزرگ یعنی دولت ایالات متحده آمریکا است.^۱

تنفر از دشمنان
این مایه افتخار ما است که بدسیرتان و روسیاهان مشهور عالم از ما متنفر باشند. ما نیز از آنان و کردارهای زشت و دست‌های آلوده آنان متنفر و بیزاریم. خدا و رسولش هم از آنان متنفر و بیزارند، «**أَنَّ اللَّهَ بَرِيءٌ مِنَ الْمُشْرِكِينَ وَرَسُولُهُ**».^۲ و **بهره از حج برای اقامه و صلاح دین و دنیا**

حج، نعمت بزرگ خدا در برابر شما است، باید احاد مسلمین و امت اسلامی از آن سود ببرند و چنانکه فرموده است: «**جَعَلَ اللَّهُ الْكَعْبَةَ الْبَيْتَ الْحَرَامَ قِيَاماً لِلنَّاسِ**».^۳ از آن برای اقامه و صلاح دین و دنیای خود بهره گیرند. امروز دین مسلمانان به وسیله تهاجم فرهنگی دشمن و ترویج فساد و ظلم و بی‌ایمانی و بی‌بندوباری در میان

بعضی از سران اسلامی به ملت‌های مسلمان خود را برای خوشامد آمریکا و صهیونیست‌ها، زشت می‌دارد، مسلمانان را به شناختن قدرت عظیم خود که امروز هیچ ابرقدرتی تاب مقابله با آن ندارد، فرامی‌خواند، معرفت اسلامی و مقررات شریعت را قادر بر اداره کشورهای اسلامی می‌داند، فرهنگ تحمیلی غرب را که مظهر آن برهنگی و مستی و بی‌ایمانی است، برای کشورهای اسلامی زیان‌بخش می‌شمارد، و کوتاه‌سخن، بر پیروی از قرآن و اسلام پای می‌فشارد. ... این است قول زور که خداوند آن را همتای شرک و در کنار آن آورده است. شگفتا که وعاظ السلاطین نیز در بعض مناطق جهان در این کار حرام و ضد اسلامی، مقلد تبلیغات چی‌های آمریکا و صهیونیست‌اند!^۴

معنای قول زور
ایران اسلامی خواسته است اگر نه بیشتر، کمترین کاری را که با مضمون حج مناسب است انجام دهد، و آن دعوت مسلمین به اتحاد، و کسب خبرهای راست ملت‌ها از یکدیگر، و ابراز نفرت و بیزاری از سردمداران شرک و فساد است، هر کس با این هدف‌های ارزشمند و والا مقابله کند هر چه بگوید ناحق گفته است: که قرآن درباره آن می‌فرماید: «**وَأَجْتَنِبُوا قَوْلَ الزُّورِ**».^۵ قول زور، سخن باطل کسانی است که بد جمهوری اسلامی را می‌گویند، زیرا جمهوری اسلامی حاکمیت دولت صهیونیست بر فلسطین اسلامی را رد می‌کند و سازش چند فرد فاسد و مطرود با غاصبان را فاقد ارزش می‌شمارد، دخالت مالکانه آمریکا بر کشورهای عربی را محکوم می‌کند، خیانت

۱. حج/۳۰.

۲. پیام به حجاج بیت‌الله الحرام: ۱۳۷۳/۲/۲۵.

۳. توبه/۳.

۴. پیام به مناسبت برگزاری کنگره عظیم عبادی سیاسی حج: ۱۳۷۵/۲/۴.

۵. مائده/۹۷.

۶. پیام به حجاج بیت‌الله الحرام: ۱۳۷۳/۲/۲۵.

اخلاق

امام باقر علیه السلام

مَا يُعْبَأُ مَنْ يَسْلُكُ هَذَا الطَّرِيقَ إِذَا لَمْ يَكُنْ فِيهِ ثَلَاثُ خِصَالٍ وَرَعٌ يَحْجُزُهُ عَنْ
مَعَاصِي اللَّهِ وَحِلْمٌ يَمْلِكُ بِهِ غَضَبَهُ وَحُسْنُ الصُّحْبَةِ لِمَنْ صَحِبَهُ.

کسی که به حج می رود و این راه را طی می کند اگر سه خصلت در وی نباشد مورد
عنایت و توجه قرار نمی گیرد:

♦ ورع و پارسایی که او را از گناه باز دارد.

♦ صبر و بردباری که بتواند خشم خود را در اختیار گیرد.

♦ خوش رفتاری با همراهان

الکافی، ج ۴، ص ۲۸۶

آشنایی با منا

منا دره ای است به عرض تقریباً هفتصد مترو
طول دو کیلومتر و نیم (از جمره عقبه تا وادی
مُحَسِّر). حاجیان باید از سرزدن خورشید روز
دهم تا ظهر روز دوازدهم در این درّه بمانند.
در ضبط کلمه منا و معنی آن نظرهای گوناگون
داده اند.

ازرقی نویسد: منا را «منا» گویند چون هنگامی
که جبرئیل خواست از آدم جدا شود او را گفت
آرزو کن! آدم گفت بهشت را آرزو می کنم و
بدین سبب منی نامیده شد چون آرزوی آدم
است. براساس این وجه تسمیه باید منا را
به ضم میم خواند. و هم او در روایت دیگری
آورده است آن را منی گویند چون خون در
آنجا ریخته می شود و بعضی آن را به فتح
میم خوانده اند که به معنی قصد است، و
بعضی به کسر میم ضبط کرده اند. (اخبار
مکه، ج ۲، ص ۱۸۰)

برگرفته از کتاب «عرشیان»، مرحوم دکتر سیدجعفر شهیدی

عکس از ایرنا

اهمیت طواف کعبه

عکس از مسعود برزین، نخستین فراخوان عکس و متون ادبی لحظه های ماندگار، حج سال ۱۳۹۶

قرار داده است، قبله خود بسازد و هنگام نماز و عرض بندگی، به سمت آن بایستد؛ وقت تلاوت قرآن، رو به سمت آن باشد؛ موقع خوابیدن و نشستن، به جانب آن بخوابد و بنشیند؛ در حال احتضار، به سمت آن بچرخد و در میان قبر نیز، رو به سمت آن دفن شود. و خلاصه، تمام حرکات و سکنات و جُنُب و جوش (به استثنای بعضی حالات) و مرگ و حیاتش رو به سمت خانه معبود باشد.

قُلْ إِنَّ صَلَاتِي وَنُسُكِي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي لِلَّهِ رَبِّ
الْعَالَمِينَ (سوره انعام، آیه ۱۶۲)

«بگو در حقیقت نماز من و سایر عبادات من و زندگی و مرگ من، برای خدا، پروردگار جهانیان است.»

خانه کعبه خانه دل هاست
ساحت قدس و جلوه گاه خداست
نیکبخت آن که همچو پروانه
در طواف است گرد آن خانه
چون نصیب تو نیست فیض حضور
باش اندر طواف خانه ز دور
در رکوع و سجود، سویش باش
تو هم از زائران کویش باش

برگرفته از کتاب «حج؛ برنامه تکامل»، مرحوم
آیت الله سید محمد ضیاء آبادی، ص ۱۱۱-۱۱۳

این گُرَات معلّقه در فضا، بر گرد خورشید در حال طوافند؛ چون همه چیز خود را از او می گیرند و محوری جز او ندارند.

در داخل اتم، الکترون ها بر گرد پروتون ها، در حال طوافند؛ درست مانند سیّاراتی که دور خورشید می گردند.

خورشید، با سیّارات خود و اقمار آنها که مجموعاً منظومه شمسی را تشکیل می دهند، در مدت ۲۲۰ میلیون سال یک مرتبه به دور مرکز کهکشان گردش می کند.

سراسر عالم، از ذره نامرئی گرفته تا کرات منظومه های شمسی و کهکشان های عظیم و محیّر، همه در حال طوافند.

آیا انسان که خود، جزئی از اجزای این دستگاه خلقت است، نباید به تبعیت از قانون عمومی عالم در حال طواف باشد؟

آری، انسان هم موظّف به طواف است. منتها آنها طوافشان، طواف تکوینی و اضطراری است، اما انسان که عقل و اراده و اختیار دارد، باید با عقل و اراده و اختیار، دور مبدأ و معبود خود، در حال طواف باشد و گرد او بچرخد.

در همه حال و در همه وقت و در همه جا، چشمش به او بوده و وجهه همّتش رضا و خشنودی او باشد.

خانه ای را که او از باب تشریف و تکریم آدمیان، به نام خود، تعیین کرده و در دسترس انسان

طواف یعنی: دور چیزی گردیدن و بر گرد چیزی چرخیدن. و این عمل، علامت کمال علاقه و نشانه منتهای محبت است، تا آن جا که شخص محب، خود را فدای محبوب می سازد و بلاگردان او می شود، آن چنان که پروانه عاشق شمع، آن قدر بر گرد شمع می چرخد و می گردد تا عاقبت، خود را با بال و پری سوخته، به پای شمع می افکند.

شخص حاجّ واقعی که آتش اشتیاق لقای پروردگار، در دلش شعله ور شده و بار سفر بسته و از وطن مألوف و خانه و کاشانه، بریده و لبیک گویان، خود را به پای دیوار خانه محبوب رسانیده است و پروانه وار، گرد شمع فروزان خانه توحید می چرخد، در واقع از چنگال عوامل جذّاب مشتهیات دنیایی، رها شده و جز جذبه و کشش حضرت معبود، چیزی او را به سمت خود نمی کشد. همه چیز دنیا را از خود ریخته و سرو پا برهنه و کفن بردوش کشیده، با حرکت دایره ای بر گرد خانه حق، نشان می دهد که جز حق، چیزی نمی خواهم و جز حق چیزی نمی جویم. در تمام جهات و جوانب، غیر حق، چیزی نمی بینم و مجذوب هیچ عاملی سوای حق، نیستم. خانه حق، هسته مرکزی من و هدف اصلی زندگی من است. این خانه، شمع است و من، پروانه ام. من، فدا و قربان صاحبخانه ام ...

معرفی کتاب

حج در آینه تاریخ (سه مجلد)

یکی از مباحث مهم تاریخی، حوادث مرتبط با حج و رجال تاثیرگذار در تاریخ حج‌گزاری مسلمانان است. فصلنامه میقات حج از سال ۱۳۷۱ تاکنون، در موضوعات مختلف حج و مناسک آن، مقالات پرباری را در این زمینه در اختیار فرهیختگان قرار داده است. گروه تاریخ و سیره پژوهشکده حج و زیارت مقالات تاریخی این فصلنامه را در مجموعه‌ای سه جلدی گرد آورده است.

عناوین مقالات عبارت‌اند از:

جلد اول:

حج در امتداد زمان (محمد مهدی فقیهی خراسانی)
حج در رهگذر تمدن‌ها (ماجده مؤمن)
سیر تاریخی حج در قرآن (ناصر شکریان)
انحرافات مناسک حج در عصر جاهلیت (محمد علی عادل‌ی مقدم)
حوادث تاریخی مکه (هادی امینی)
والیان مکه (از صدر اسلام تاکنون) (هادی امینی)
تحقیقی پیرامون شعب ابی طالب (سید علی قاضی عسکر)
فتنه قرامطه در مکه (یعقوب جعفری)
پیشینه تاریخی طواف (سید علی قاضی عسکر)
نبرد بدر (رسول جعفریان)
جامعه شیعه در مدینه منوره (ورنر اند/ ترجمه رسول جعفریان)
موقعیت یهود در مدینه (عبدالله بن عبدالعزیز ادريس)
یهودیان مدینه (رضا سلم آبادی)
گروه‌های عمده یهودی در مدینه (رضا سلم آبادی)
بنو قریظه سومین گروه یهودی در مدینه (رضا سلم آبادی)

جلد دوم:

حج پیامبر ﷺ (کاظم مدیرشانه چی)
نمونه‌هایی از غم‌ها و شادی‌های پیامبر ﷺ (محمد مهدی فیروزمهر)
سیره و رفتار مسالمت‌آمیز پیامبر اعظم ﷺ با غیر مسلمانان (محمد مهدی کریمی نیا)
داستانی دروغین درباره پیامبر اعظم ﷺ (محمد صادق نجمی)
استوانه وفود و هیأت‌های نمایندگی (حمیدرضا نوری)
توطئه ربودن پیکر مطهر پیامبر اعظم ﷺ (مهدی سرحدی)
اندر نادرستی خبر «طَلَعَ الْبَدْرُ عَلَيْنَا» (انیس بن احمد اندونزیایی)
علی علیه السلام فاتح خیبر (سید جعفر شهیدی)

موقوفات امیرالمؤمنین علی علیه السلام (سیداحمد اشکوری)
نقش علی بن ابی طالب علیه السلام در غزوه‌ها و سریه‌ها (اسلومی، عبدالعزیز سلیمان)
حجاج شیعی در دوره صفوی (رسول جعفریان)
تاریخ تشیع در مکه، مدینه، جبل عامل و حلب (مارکو سلّتی/ ترجمه: رسول جعفریان)
نقش ایرانیان در حرمین شریفین (محمد جواد طبسی)
حج‌گزاری ایرانیان در دوره قاجار (رسول جعفریان)
راه‌های حج در دوره صفویه (اسرا دوغان)
هجوم وهابیان به مدینه منوره (دریادار ایوب صبری پاشا)
پیدایش وهابیت و برخی پیامدهای آن (جعفر سبحانی)
استیلای وهابیه مکه مشرفه را (سید علی قاضی عسکر)
حرمین شریفین و سلاطین عثمانی (بهاءالدین قهرمانی نژاد شائق)
حج نیمه تمام! (ابراهیم ابراهیمی)
آل سعود و عربستان سعودی (مشایخ فریدنی)
افسانه غرانیق (سید جعفر شهیدی)
مناسبات اصفهان و حجاز (رسول جعفریان)
نگاهی تحلیلی به فاجعه حرّه (محمد علی مقدادی)

جلد سوم:

با یاران پیامبر ﷺ در مدینه (محمد نقدی)
اصحاب صفّه (ترجمه جواد محدثی)
اصحاب صفّه (سیدابراهیم سیدعلوی)
اصحاب صفّه (محمدنقی رفعت نژاد)
حمزه سیدالشهدا علیه السلام و حرم شریف آن حضرت (محمدصادق نجمی)
حمزه سیدالشهدا علیه السلام (محمدصادق نجمی)
حمزه سیدالشهدا علیه السلام در جنگ احد (محمدصادق نجمی)
شهدای جنگ احد (محمدصادق نجمی)
تلاش دشمنان در مخدوش کردن شخصیت حضرت حمزه علیه السلام (محمدصادق نجمی)
عقیل بن ابی طالب در میزان تاریخ صحیح (محمدصادق نجمی)
انگیزه سفر عقیل به شام و پذیرفتن هدیه از معاویه (محمدصادق نجمی)
عقیل و سریال امام علی علیه السلام (محمدصادق نجمی)
شخصیت و موقعیت ام‌البنین در اسلام (ترجمه محمدرضا میرزاجان)